

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

เนื่องจากปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกๆ ด้าน ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การดำเนินชีวิต ความก้าวหน้าของ เทคโนโลยีทำให้ต้องมีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาสาระตามหลักสูตรควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะใหม่ๆ ที่จำเป็นและการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 สาระวิชาที่มีความสำคัญ แต่ไม่เพียงพอสำหรับการเรียนรู้เพื่อมีชีวิต ปัจจุบันการเรียนรู้สาระวิชา ควรเป็นการเรียนรู้จากการค้นคว้าด้วยตนเองของนักเรียน โดยครูเป็นผู้ช่วยแนะแนวและช่วยออกแบบกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนแต่ละคนสามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเองได้ ศิริวรรณ ฉัตรมณีรุ่งเจริญ (2555, หน้า 4) กล่าวว่า การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนโดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพคนไทยทุกช่วงวัยให้มีภูมิคุ้มกันเพื่อเข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนมุ่งเตรียมคนให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเสริมสร้างศักยภาพของคนในทุกมิติ ให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง มีสติปัญญาที่รอบรู้ และมีจิตใจที่สำนึกในคุณธรรมจริยธรรม มีความเพียร และรู้คุณค่าความเป็นไทย มีโอกาสและ สามารถเรียนรู้ตลอดชีวิต ควบคู่กับการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมในสังคมและสถาบันทางสังคมให้เข้มแข็งและเอื้อต่อการพัฒนาคน รวมทั้งส่งเสริมการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้เข้มแข็งและสามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้คนในชุมชน และเป็นพลังทางสังคมในการพัฒนาประเทศ

การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืนนั้นจะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนในประเทศให้ประเทศเข้มแข็งพร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคนศตวรรษที่ 21 อันเป็นยุคที่ความรู้และข้อมูลข่าวสารมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา นักเรียนต้องมีทั้งความรู้ในเนื้อหา และทักษะที่จะประยุกต์ใช้เพื่อปรับเปลี่ยนความรู้เหล่านั้นให้

เข้ากับเป้าหมายที่ยังประโยชน์และสร้างสรรค์รวมถึงเพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตาม
 เนื้อหาและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปคนที่มีความรู้และทักษะในการรับมือกับการ
 เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและสามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ใหม่ๆ ได้เท่านั้น
 ที่จะประสบความสำเร็จ (Ken Kay, Chris Dede, 2010) ทั้งนี้หลักสูตรแกนกลางการศึกษา
 ชั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรไว้ว่าเมื่อจบการศึกษา
 ชั้นพื้นฐานผู้เรียนจะต้องมีความรู้อันเป็นสากล และมีความสามารถในการสื่อสาร การคิด
 การแก้ปัญหาการใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิตรวมถึงยังกำหนดสมรรถนะสำคัญของ
 ผู้เรียนไว้ว่าหลักสูตรจะต้องมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีความสามารถในการสื่อสาร
 ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต
 และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ (2551, หน้า 18) กล่าวว่า
 เมื่อจบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาแล้วนักเรียนในศตวรรษที่ 21 จึงจำเป็นจะต้องมีความ
 รู้พื้นฐานในสาระวิชาหลักและทักษะในศตวรรษที่ 21 อันเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับการก้าว
 ลู่การศึกษาในระดับที่สูงขึ้นการทำงานและการดำรงชีวิตที่ประสบความสำเร็จในอนาคต
 สอดคล้องกับ วิจารย์ พาณิช (2555, หน้า 48) กล่าวว่า ทักษะอาชีพและทักษะชีวิตนั้น
 จะต้องเรียนตั้งแต่ชั้นประถมหรืออนุบาลไปจนถึง ม. 6 และมหาวิทยาลัยโดยเรียนตาม
 พัฒนาการของสมอง ครูต้องทำงานหนักขึ้นในการคิดค้นหาวิธีออกแบบการเรียนรู้ วิธี
 กระตุ้นและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของทีมงานและศิษย์ รวมถึงวิธีชวนกันถอด
 บทเรียนหลังงานสำเร็จเพื่อช่วยให้การเรียนรู้ลึกซึ้งและกว้างขวางยิ่งขึ้น ศูนย์ประกัน
 คุณภาพการศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี (2557, หน้า 2) กล่าวว่า
 การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพในสภาพแวดล้อมปัจจุบันต้องการทักษะขั้นสูง
 มากกว่าทักษะการคิด และเนื้อหาความรู้ทั่วไป เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมและ
 สภาพแวดล้อมของการทำงานที่ซับซ้อนในยุคข้อมูลสารสนเทศที่มีการแข่งขันสูงผู้เรียนต้อง
 ให้ความสนใจอย่างยิ่งในการพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะในการทำงาน

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กระทรวงศึกษาธิการ
 (2551, หน้า 10) กล่าวว่า ทักษะชีวิตและอาชีพเป็นความสามารถของบุคคลที่จะจัดการ
 กับปัญหาต่างๆ รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบันและเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัว
 ในอนาคต สอดคล้องกับพรทิพย์ ศิริภัทราชัย (2556, หน้า 52) กล่าวว่า ทักษะชีวิตและ
 การทำงาน (Life and Career Skills) ในการดำรงชีวิตและในการทำงานนั้นไม่เพียงต้องการ
 คนที่มีความรู้ ความสามารถในการเนื้อหาความรู้ หรือทักษะการคิดเท่านั้น หากแต่ยังต้องการ

ผู้ที่สามารถทำงานในบริบทที่มีความซับซ้อนมากขึ้นอีกด้วยและวิภาวี ศิริลักษณ์ (2557, หน้า 49) กล่าวว่า ทักษะชีวิตและอาชีพ คือ ความสามารถของบุคคลในการปรับเปลี่ยนความคิด ทศคติ หรือพฤติกรรมให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม และทำงานได้อย่างหลากหลายตามโอกาสและสถานการณ์ โดยมีความสามารถในการกำหนดเป้าหมาย จัดลำดับความสำคัญ วางแผน และดำเนินการเพื่อให้งานสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง สามารถจัดการกับคำชม คำวิจารณ์ ข้อผิดพลาด และข้อขัดแย้งได้อย่างเหมาะสม รวมถึงเคารพในความแตกต่างระหว่างบุคคลซึ่งจะช่วยให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตและทำงานร่วมกับผู้คนที่มีความแตกต่างกันอย่างหลากหลายได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้มาตรา 22 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553, หน้า 8) กล่าวว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ” ดังนั้นการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้และพัฒนาตนเองจึงถือว่าเป็นการส่งเสริมและพัฒนาทักษะชีวิตของผู้เรียน เพื่อให้สามารถนำความรู้ และประสบการณ์ต่างๆ เหล่านี้ไปปรับประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตและแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น แวดวง ดวงจันทร์ (2551, หน้า 10) กล่าวว่า การพัฒนาทักษะชีวิตเป็นคุณลักษณะสำคัญที่ต้องเกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนไทยในสังคมปัจจุบันเพราะทักษะชีวิตเป็นผลการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยพัฒนาไปตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรม จากสภาพของสังคมปัจจุบันซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เยาวชนได้รับการฝึกทักษะชีวิตจากบ้าน วัด โรงเรียนและชุมชนน้อยกว่าเดิม สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2559, หน้า 11-25) กล่าวว่า เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมสูงขึ้น จะเห็นได้จากปัญหาที่เยาวชนไทยเผชิญอยู่ เช่น ปัญหา ยาเสพติด ปัญหาเรื่องเพศสัมพันธ์ไม่เหมาะสม ปัญหาการทะเลาะวิวาทระหว่างสถาบัน ปัญหาการฆ่าตัวตายจากความเครียด ปัญหาการตกงานซึ่งกำลังทวีความรุนแรง จึงมีความจำเป็นที่เยาวชนไทยต้องรับการพัฒนาทักษะชีวิต เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมปัจจุบันได้อย่างมีความสุข ตัดสินใจดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่นส่งผลให้มีคุณภาพที่ดี พร้อมทั้งจะสร้างสังคมที่สงบสุข และร่วมกันสร้างสรรค์สังคมให้เข้มแข็งต่อไป

จากรายงานการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ประจำปีการศึกษา 2559 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22, 2559, หน้า 89) สรุปว่า นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จะเผชิญกับปัญหาด้านความเครียด ปัญหาการติดยาเสพติด ปัญหาการติดเกม ปัญหาการทะเลาะวิวาทต่างโรงเรียน และปัญหาการใช้เทคโนโลยีในทางที่ไม่ถูกต้อง ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นเนื่องจากนักเรียนขาดการพัฒนาทางด้านทักษะชีวิตและอาชีพที่ถูกต้องดังคำกล่าวของ สุวิชา ศรีมงคล (2557, หน้า 2) ที่ว่า ปัจจุบันเป็นยุคที่โลกมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว สืบเนื่องมาจากการใช้เทคโนโลยี เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลต่างๆ ของทุกภูมิภาคของโลกเข้าด้วยกัน กระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 ส่งผลต่อวิถีการดำรงชีพของสังคมอย่างทั่วถึง ครูจึงต้องมีความตื่นตัวและเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมพร้อมให้นักเรียนมีทักษะสำหรับออกไปดำรงชีวิตและในการทำงานนั้นไม่เพียงต้องการคนที่มีความรู้ ความสามารถในเนื้อหาความรู้ หรือทักษะการคิดเท่านั้น หากแต่ยังต้องการผู้ที่สามารถทำงานในบริบทที่มีความซับซ้อนมากขึ้นอีกด้วย ดังนั้นทักษะชีวิตและอาชีพ ซึ่งประกอบด้วย ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว ความคิดริเริ่มและการขึ้นนำตนเอง ทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม การเพิ่มผลผลิตและความรู้รับผิดชอบ ความเป็นผู้นำและความรับผิดชอบ จึงมีความจำเป็นในการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน

จากเหตุผลและความสำคัญ ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเครื่องมือสำหรับตรวจสอบและพัฒนานักเรียนให้มีความสามารถเต็มตามศักยภาพของตนเอง และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมยุคศตวรรษที่ 21 อย่างมีความสุข

คำถามของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยตั้งคำถามของการวิจัย ไว้ดังนี้

1. ทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ประกอบด้วยองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ใดบ้าง
2. ตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่ อย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัย ไว้ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22
2. เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 กับข้อมูลเชิงประจักษ์

สมมติฐานการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยไว้ว่า ตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่พัฒนาขึ้นจากทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ความสำคัญของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีความสำคัญ ดังนี้

1. ได้ตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22
2. ผลการวิจัยจะเป็นแนวทางในการวัดทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
3. สถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 สามารถนำตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนหรือจัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนมีทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งจากการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัย

ที่เกี่ยวข้องได้ 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่

- 1.1 องค์ประกอบด้านความยืดหยุ่นและการปรับตัว
- 1.2 องค์ประกอบด้านความเป็นผู้มีความคิดริเริ่มและเป็นผู้นำ
- 1.3 องค์ประกอบด้านทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม
- 1.4 องค์ประกอบด้านภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ
- 1.5 องค์ประกอบด้านการเพิ่มผลผลิตและการรู้รับผิด

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ระยะที่ 1 การพัฒนาตัวบ่งชี้ด้านทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 22

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เพื่อทำหน้าที่ให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากการสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22

ระยะที่ 2 การตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างตัวบ่งชี้เชิงสมมติฐานที่สร้างขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ปีการศึกษา 2559 รวมจำนวนทั้งสิ้น 525 คน (ระบบสารสนเทศเพื่อบริหารการศึกษา ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2559)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 447 คน งานวิจัยมีจำนวน 20 พารามิเตอร์ ดังนั้นจึงใช้กลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 400 คน ใช้เกณฑ์อัตราส่วนระหว่างจำนวนกลุ่มตัวอย่างกับจำนวนพารามิเตอร์เท่ากับ 20 : 1 ตามตามแนวคิด Gold (1980 อ้างถึงใน นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542) ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

3. ขอบเขตด้านตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

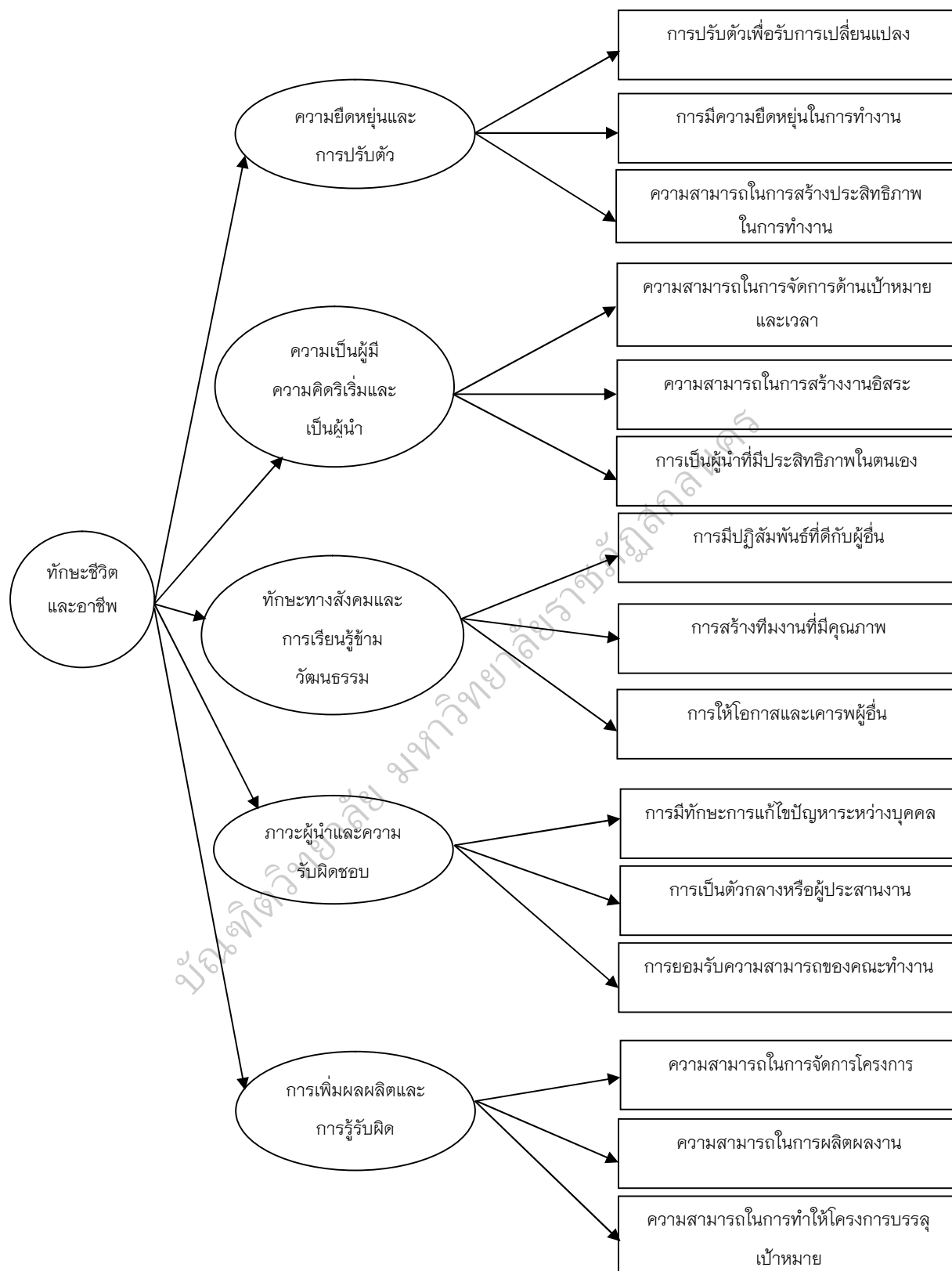
องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ประกอบด้วย

- 3.1 องค์ประกอบด้านความยืดหยุ่นและการปรับตัว มี 3 องค์ประกอบย่อย ดังนี้
- 3.1.1 การปรับตัวเพื่อรับการเปลี่ยนแปลง
 - 3.1.2 การมีความยืดหยุ่นในการทำงาน
 - 3.1.3 ความสามารถในการมีประสิทธิภาพในการทำงาน
- 3.2 องค์ประกอบด้านความเป็นผู้มีความคิดริเริ่มและเป็นผู้นำ มี 3 องค์ประกอบย่อย ดังนี้
- 3.2.1 ความสามารถในการจัดการด้านเป้าหมายและเวลา
 - 3.2.2 ความสามารถในการสร้างงานอิสระ
 - 3.2.3 การเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพในตนเอง
- 3.3 องค์ประกอบด้านทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม มี 3 องค์ประกอบย่อย ดังนี้
- 3.3.1 การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น
 - 3.3.2 การสร้างทีมงานที่มีคุณภาพ
 - 3.3.3 การให้โอกาสและเคารพผู้อื่น
- 3.4 องค์ประกอบด้านภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ มี 3 องค์ประกอบย่อย ดังนี้
- 3.4.1 การมีทักษะการแก้ไขปัญหาระหว่างบุคคล
 - 3.4.2 การเป็นตัวกลางหรือผู้ประสานงาน
 - 3.4.3 การยอมรับความสามารถของคณะทำงาน
- 3.5 องค์ประกอบด้านการเพิ่มผลผลิตและการรู้รับผิด มี 3 องค์ประกอบย่อย ดังนี้
- 3.5.1 ความสามารถในการจัดการโครงการ
 - 3.5.2 ความสามารถในการผลิตผลงาน
 - 3.5.3 ความสามารถในการทำให้โครงการบรรลุเป้าหมาย

กรอบแนวคิดของการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต เช่น กระทรวงศึกษาธิการ (2551, หน้า 5-10); วิจารณ์ พานิช (2555, หน้า 17); มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี (2556, หน้า 10); พรทิพย์ ศิริภัทราชัย (2556, หน้า 52); ชนัดดา เทียนฤกษ์ (2557, หน้า 18-19); ประวิทย์ รักษาแสง (2557, หน้า 13); วิภาวี ศิริลักษณ์ (2557, หน้า 26); พงษ์ศักดิ์ดา นามประมา (2557, หน้า 49); เยาวเรศ ภัคดีจิตร (2557, หน้า 2); สุวิชา ศรีมงคล (2557, หน้า 19-22) ว อรุณรัสมิ์ บำรุงจิตร (2558, หน้า 67); สุนทร คล้ายอ่ำ (2558, หน้า 24-26); Partnership Great Schools (2014) สามารถนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยดังภาพประกอบ 1

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นิยามศัพท์เฉพาะ ไว้ดังนี้

1. ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 หมายถึง พฤติกรรมหรือความสามารถในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองและสังคมซึ่งทำให้มีความพร้อมในการปรับตัวอย่างมีสติ และรอบคอบ มีการวางแผนสำหรับการประกอบอาชีพอย่างเหมาะสมกับตัวเองโดยปราศจากความขัดแย้ง มีการบริหารจัดการชีวิตได้อย่างลงตัว และมีความสุข ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1.1 ความยืดหยุ่นและการปรับตัว หมายถึง ความสามารถในการเปลี่ยนแปลงการทำงานให้เข้ากับบทบาทหน้าที่ในแต่ละงานที่ได้รับมอบหมายและนำผลลัพธ์ที่ได้มาใช้ประโยชน์ให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการทำงานบนพื้นฐานของความเหมาะสม มี 3 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

1.1.1 การปรับตัวเพื่อรับการเปลี่ยนแปลง หมายถึง การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของการทำงานตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในช่วงเวลาที่กำหนด และสามารถเปลี่ยนแปลงบรรยากาศในการทำงานให้ดีขึ้นและทำงานได้อย่างหลากหลายมีประสิทธิภาพ

1.1.2 การมีความยืดหยุ่นในการทำงาน หมายถึง ความสามารถในการหลอมรวมผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นเพื่อนำมาปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงการทำงานให้เข้ากับบทบาทหน้าที่ ยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง ทำงานได้อย่างหลากหลายและมีประสิทธิภาพ ภายใต้สภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน

1.1.3 ความสามารถในการสร้างประสิทธิภาพในการทำงาน หมายถึง การทำงานเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและประหยัด มีการวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบสามารถทำงานได้อย่างหลากหลาย สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงานเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ

1.2 ความเป็นผู้มีความคิดริเริ่มและเป็นผู้นำ หมายถึง การวางแผนและกำหนดเป้าหมายของความสำเร็จในการทำงาน โดยมีการบริหารจัดการเรื่องเวลาตามภาระงานอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถสะท้อนผลงานจากอดีตสู่เส้นทางความก้าวหน้าในอนาคตและเป็นผู้นำอย่างมืออาชีพ มี 3 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

1.2.1 ความสามารถในการจัดการด้านเป้าหมายและเวลา หมายถึง การกำหนดเป้าหมายและเกณฑ์การทำงานที่ชัดเจนบนพื้นฐานความสำเร็จโดยมีการสร้างความสมดุลในการทำงานและมีการบริหารจัดการด้านเวลาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน

1.2.2 ความสามารถในการสร้างงานอิสระ หมายถึง การกำกับติดตาม และการจำแนกวิเคราะห์จัดเรียงลำดับความสำคัญของการทำงาน มีการกำหนดภารกิจของงานอย่างมีอิสระและมีประสิทธิภาพโดยไม่มีใครมาคอยควบคุม

1.2.3 การเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพในตนเอง หมายถึง การมีความมุ่งมั่นสู่ความเป็นเลิศทางด้านทักษะ ความรู้ และความเชี่ยวชาญในการทำงานเพื่อเป็นผู้นำแห่งการเรียนรู้ และสามารถวิเคราะห์ ปรับปรุงผลงานจากประสบการณ์ในอดีตนำมาพัฒนาผลงานในอนาคตได้อย่างมีคุณภาพ

1.3 ทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม หมายถึง ความสามารถในการทำงานและการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เปิดโอกาสและปลูกจิตสำนึกในการเห็นคุณค่าของความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมสามารถคิดค้นนวัตกรรมเพื่อสร้างงานอย่างมีคุณภาพมี 3 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

1.3.1 การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น หมายถึง การแสดงพฤติกรรมอย่างมีอาชีพ นานับถือ รู้จังหวะเวลาที่เหมาะสมในการฟัง-การพูดในโอกาสต่างๆ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีโดยมีสัมมาคารวะและมีความรอบรู้ตามศักยภาพของตน ควรค่าแก่การนับถือ สามารถเสริมสร้างความเป็นผู้นำทางวิชาชีพอย่างมีอาชีพ

1.3.2 การสร้างทีมงานที่มีคุณภาพ หมายถึง การยอมรับและเคารพความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมที่หลากหลาย และสามารถร่วมงานกับคนที่มีพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมที่หลากหลาย ฟังระลึกเสมอว่าข้อแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรมนั้นสามารถนำมาสร้างสรรค์เป็นแนวคิดใหม่ๆ วิธีการทำงานแบบใหม่เพื่อนำไปสู่การสร้างผลงานและพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ

1.3.3 การให้โอกาสและเคารพผู้อื่น หมายถึง การทำงานที่มีประสิทธิภาพบนพื้นฐานของความแตกต่างทางวัฒนธรรม ให้โอกาสและเคารพการตัดสินใจของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล ไม่พูดใส่ร้ายผู้อื่น ใช้ประโยชน์จากความแตกต่างทางวัฒนธรรมมาคิดค้นและสร้างนวัตกรรมเพื่อให้งานมีคุณภาพ

1.4 ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ หมายถึง ความสามารถในการวางแผนการทำงานตามเป้าหมายที่วางไว้ โดยใช้ทักษะในการแก้ปัญหาระหว่างบุคคลและเป็นตัวประสานงานที่มีประสิทธิภาพ มีความเป็นผู้นำทางด้านการบริหารจัดการขององค์กรให้ประสบความสำเร็จ และมีความซื่อสัตย์ มีคุณธรรมจริยธรรม และมีความรับผิดชอบในการทำงาน โดยเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน มี 3 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

1.4.1 การมีทักษะการแก้ไขปัญหาระหว่างบุคคล หมายถึง ความสามารถในการตีความสิ่งที่เกิดขึ้นด้วยตัวเอง จากการสังเกต การเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นจากความเครียดทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจเพื่อพัฒนาตนเองและนำทีมงานผ่านอุปสรรคสู่ความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.4.2 การเป็นตัวกลางหรือผู้ประสานงาน หมายถึง การที่บุคคลทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ และคอยจัดระเบียบในการทำงานอย่างต่อเนื่องและไม่ทำงานซ้ำซ้อน หรือขัดแย้งกัน และวางตัวเป็นกลางเพื่อคอยประสานงานและชี้แนะแนวทางเพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างราบรื่นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพและสมานฉันท์

1.4.3 การยอมรับความสามารถของคณะทำงาน หมายถึง การยอมรับความสามารถของคณะทำงานและทีมงานที่แตกต่างอย่างมีเหตุผล การให้กำลังใจเพื่อร่วมงาน และการเป็นแบบอย่างทางด้านพฤติกรรมที่เหมาะสมเพื่อสร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณภาพ

1.5 การเพิ่มผลผลิตและการรู้รับผิด หมายถึง ความสามารถในการวางแผน การกำหนดเป้าหมาย และจัดลำดับความสำคัญในเรื่องเวลาอย่างมีประสิทธิภาพรับผิดชอบต่อผลงานที่เกิดขึ้น เพื่อสร้างผลผลิตที่มีคุณภาพ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ อย่างกระตือรือร้นรวมทั้งการใช้ทรัพยากรให้เหมาะสมกับความต้องการ และคุ้มค่าที่สุดมี 3 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

1.5.1 ความสามารถในการจัดการโครงการ หมายถึง การกำหนดเป้าหมายของการทำงานที่ชัดเจนเพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จและมีการบริหารจัดการด้านเวลาโดยมีการวางแผนการทำงานและจัดเรียงความสำคัญ สร้างผลงานที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับและนำเสนอผลงานอย่างมืออาชีพ

1.5.2 ความสามารถในการผลิตผลงาน หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการด้านเวลาและโครงการอย่างมีประสิทธิภาพสามารถทำงานได้หลากหลาย มีส่วนร่วมในกิจกรรม ทำงานเป็นทีม และมีความรับผิดชอบต่อผลงานที่เกิดขึ้นเพื่อสร้างผลผลิตที่มีคุณภาพและเพียงพอต่อความต้องการ

1.5.3 ความสามารถในการทำให้โครงการบรรลุเป้าหมาย หมายถึง การบริหารโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการวางแผนการดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยมีเวลาที่ชัดเจน มีส่วนร่วมในการทำงาน และให้ความร่วมมือกับทีม รับผิดชอบผลงานที่เกิดขึ้นอย่างชื่นชม และทำงานอย่างมืออาชีพ

2. ตัวบ่งชี้ หมายถึง สิ่งที่แสดงสภาพที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ซึ่งเป็นตัวแปรประกอบหรือองค์ประกอบที่นำมาวัดสิ่งที่กำลังศึกษาที่มีลักษณะเชิงคุณภาพหรือปริมาณโดยการนำตัวแปรหรือข้อเท็จจริงมาสัมพันธ์กันเพื่อให้เกิดคุณค่าที่สามารถชี้ให้เห็นถึงสภาพการณ์ที่ต้องการศึกษาเมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์หรือมาตรฐานที่ตั้งไว้

3. การพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 หมายถึง กระบวนการสร้างและพัฒนาตัวบ่งชี้ โดยใช้เทคนิควิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) ในรูปแบบโมเดลโครงสร้างที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์สำหรับการทดสอบเพื่อยืนยันตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22

4. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 หมายถึง หน่วยงานที่รับผิดชอบจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในพื้นที่จังหวัดนครพนมและจังหวัดมุกดาหาร ซึ่งประกอบด้วย 6 อำเภอในจังหวัดนครพนม ได้แก่ อำเภอบ้านแพง อำเภอนาทม อำเภอศรีสงคราม อำเภอโพนสวรรค์ อำเภอท่าอุเทน อำเภอธาตุพนม และ 4 อำเภอในจังหวัดมุกดาหาร ได้แก่ อำเภอดำชะอี อำเภอดอนตาล อำเภอดงหลวง อำเภอหนองสูง

5. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ปีการศึกษา 2559

6. ครู หมายถึง ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้ทำหน้าที่จัดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ปีการศึกษา 2559